

"מפרי הארץ"

"פרשת כי תבא"

"ולא תסור מפלגת הדברים אשר אנכי מצוה אתכם היום ימין ושמאל ללכת אחרי אלהים אחרים לעבדם"

"ממדרגה למדרגה"

רמב"ן: ולא תסור מכל הדברים - נמשך עם "כי תשמע" (פסוק יג). שיבואו עליך כל הברכות האלה, כאשר תשמע למצותיו וכאשר לא תסור ימין ושמאל מכל הדברים אשר אנכי מצוך בענין עבודה זרה. שאם תלך אחרי אלהים אחרים לעבדם, כבר סרת מכל מצותיו ואין חפץ כלל בכל המצות שתעשה. ואינו כדברי בעל ההלכות שמנאו מצות לא תעשה.

ספורנו: ולא תסור מכל הדברים אשר אנכי מצוה אתכם היום ימין ושמאל. שלא ישנו את מצות האל יתברך בפרט ענין המשפט. ולא ימירו את שאר המצות במנהגי הדיוט ומצות אנשים מלומדה כ"ש כשיעשו זה לכבוד קדמונים שהנהיגו אותם המנהגים לא לכבוד קונם ולא לשמור מצותיו כי בזה האופן אין לך ללכת אחרי אלהים אחרים גדול מזה בחדוש דת לכבוד קדמונים אשר נחשבו אלהים שופטים בארץ. אמנם התוכחות עד יולך ה' אותך ואת מלכך היו בבית שני בימי אנטיוכס וזולתו עד שצרו מלכי בית חשמונאי זה על זה וגלה אחד מהם במצות פומפיא"ו לרומ"ה ומשם והלאה עד ונסחתם היו עד חרבן הבית על יד רומיים ומשם והלאה הם תוכחות בגלות נמשכות אליו.

אלישיך: כהתימו לומר שתי מדרגות הטובה, אחת שיתנהו ה' עליון על כל גויי הארץ עם הברכות האמורות למעלה, שהוא כאשר נקבל ונשמע בקול ה' לשמור ולעשות גם שעדיין לא יעשו מעשה הטוב בפועל. והמדרגה השנית והוא להקימו לעם קדוש כו' שהיא תכלית המעלה, והוא על ידי שתי מעלות הכשרון שהוא כי תשמור בפועל את כל מצותיו יתברך, וגם והלכת בדרכיו שהוא להתנהג בחסידות מה הוא רחום כו'.

אמר עתה, הלא תקשני על האמור למעלה, כי הלא תפלא למה לשומע בקול ה' לשמור ולעשות, מקודם שיעשה בפועל ייטיב לו הוא יתברך כל כך כי יתנהו ה' עליון ויהיה לראש, ואדרבא היה ראוי יתנהו לזנב וגם ראוי יהיה למטה מגויי הארץ משועבד להם יען לא עבד את ה' בקום עשה. אל תתמה על החפץ כי יש שני טעמים בדבר, וזהו אומר ונתנך ה' עליון כו', לומר, מה שאמרתי שונתך ה' עליון ולא אמרתי שיהיה לזנב כאשר היתה הדעת נותנת, ולא עוד אלא שתהיה רק למעלה ולא תהיה למטה משועבד תחת האומות כאשר היה ראוי כי תשמע אל מצות ה' אלקיך לשמור ולעשות ולא תעשה בפועל שהיא החלוקה הראשונה שאמרתי למעלה אם שמוע תשמע בקול ה' לשמור לעשות, אל תתמה כי הלא זה יהיה בתנאי שלא יהיה בידך שום עון וזהו ולא תסור מכל הדברים כו'. והוא ענין לשון רבותינו ז"ל (קידושין לט ב) באומרם ישב אדם ולא עשה עבירה נותנים לו שכר כעושה מצוה.

ועוד טענה שנית, והיא, לא תביט אל מה שאינו עושה עבירה בלבד כי אם אל כל אשר היה נמשך על ידי עשות עבירה אחת, כי הנה ממנה היתה נמשכת אחרת כי עבירה גוררת עבירה, וכן מהשנית אל השלישית וכן הולך ועובר עד עבוד אלהים אחרים, ואם כן הנמנע מעבירה ימין ושמאל או מתקן בעוברו אחת מהן באופן יתרוקן מכל עון אשר חטא, לא יחשב לו הוא יתברך כי אם כמתקן עבודת אלהים אחרים כי עד עון זה היה מגיע בהן מכלן, וזהו אומר ולא תסור מכל הדברים כו' ללכת אחרי אלהים אחרים לעבדם

פנים יפות: ולא תסור מכל הדברים וגו' ימין ושמאל וגו'. ענינו כי כמו שהעליה למעלה היא ממדרגה למדרגה, וכמ"ש [תהלים כד, ג] מי יעלה בהר ה' כמו כן יותר ויותר אם ח"ו אדם שומע ליצרו בדבר שעבירה גוררת עבירה, וכבר כתבנו בפסוק [בראשית יג, יא] ויסע לוט מקדם ופירש אונקלוס ונטל לוט בקדמיתא, דהיינו כיון שאברהם היה עולה למעלה בקדושה ולוט כשנפרד ממנו ירד למטה הקדים לוט לירד במדרגותיו קודם שעלה אברהם במדרגותיו למעלה, כדמיון היורד מן ההר שממהר ללכת מעולה בהר, וכמ"ש חז"ל [שבת קה ב] השומע ליצרו היום אומר לו עשה כך ומחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד ע"ז, וזה שהזהיר מרע"ה לא תסור אפילו בדבר קל, שהוא ח"ו מהלך אחר אלהים אחרים.

הכתב והקבלה: ימין ושמאל. ימין שלא תוסיף על עשה, ושמאל שלא תגרע מל"ת (הגר"א).

משך חכמה: ולא תסור מכל הדברים וכו' ללכת אחרי אלהים אחרים לעבדם. בגמרא בבא בתרא פח - פט: (בוא וראה שלא כמידת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם, הקדוש ברוך הוא ברך את ישראל בעשרים ושתים וקללן בשמונה... ואילו משה רבינו ברכן בשמונה וקללן בעשרים ושתים. ברכן בשמונה מ"והיה אם שמוע תשמע" (דברים כח, א) ועד "לעבדם" (פסוק יד), וקללן בעשרים ושתים מ"והיה אם לא תשמע" (פסוק טו) עד "ואין קונה" (פסוק סח - עכ"ל הגמרא). ותמוה, הא זה תנאי הברכה "כי תשמע וכו' ולא תסור" (פסוקים יג - יד). ונראה ברור דהך "ולא תסור" הוא ברכה על ביטול עבודה זרה, היינו "יצרא דעבודה זרה". וזה הכל בארץ ישראל, וכמו שאמר (לעיל פסוק יא) "והותירך ה' וכו' על האדמה" וכו', וכמו דאמר בגמרא ערכין דף לב.

"מפרי הארץ"

הלכה

אורוז זויים

א' האם אפשר לטבול ידיים במים שאובים?

תשובה: מחלוקת ראשונים ולמעשה להחמיר ואם המשיכם בקרקע כשר. (עיין בסימן ק"ס)

ב' כמה שיעור מים לטבילת ידיים?

תשובה: לכתחילה מ' סאה ובשעת הדחק מים ששני ידיו עולים בהם, ובשאוה שהמשיכה ל"מ בפחות ממ' סאה לכו"ע. (עיין בסימן ק"ס)

אבן העזר

א' כיצד כותבים בכתובה מנין השנים?

תשובה: בלשון נקבה והמרובה קודם. (עיין בסימן קכ"ו)

ב' כיצד כותבים בכתובה מנין ימי החדש?

תשובה: לשון זכר והמועט קודם. (עיין בסימן קכ"ו)

יורה דעה

א' האם פותחן צריך טבילה בנוגע באוכל?

תשובה: לא צריך. (עיין בסימן ק"כ)

ב' קבר מתו ל' תוך ל' יום לרגל האם הרגל עוקר ל'?

תשובה: עוקר ולענין עליה לקבר המנהג ללכת ביום ל'. (עיין בסימן שצ"ט)

חושן משפט
א' גנב כסף מחבירו האם יכול להחזיר בלא דעת הבעלים?

תשובה: אם הבעלים יודע שהחפץ הגיע לידיהם לא צריך להודיע. (עיין בסימן שנ"ה)

ב' האם צריך לבקש מחילה על הצער?

תשובה: צריך. (עיין בסימן תר"ו)

"היראה האמיתית"

ספר מסילת ישרים: (פרק יט) **וסדר העלאת ביכורים יהיה לנו לעינים לראות מה הוא הידורן של מצות,** שכך שנינו (בכורים פ"ג): השור הולך לפנייהם וקרניו מצופות זהב ועטרה של זית בראשו וכו', עוד שם העשירים מביאים בכוריהם בקלותות של זהב והעניים בסלי נצרים כו', עוד שם ג' מדות בבכורים: בכורים, תוספת בכורים, ועיטור בכורים וכו', הרי לנו בהדיא כמה ראוי לנו להוסיף על גופה של מצוה כדי להדרה, ומכאן נלמוד לכל שאר מצות שבתורה.

ואמרו (שבת י'): רבא רמי פוזמקי ומצלי אמר (עמוס ד'): הכון לקראת אלהיך ישראל. עוד ארז"ל (ב"ר פס"ה): על הפסוק "בגדי עשו בנה החמודות", אמר רשב"ג אני שמשתי את אבא כו', אבל עשו כשהיה משמש את אביו לא היה משמש אלא בבגדי מלכות, והנה א"כ לבשר ודם, קל וחומר למלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא **שהעומד לפניו להתפלל ראוי הוא שילבש בגדי כבוד, יושב לפניו כמו שיושב לפני מלך גדול.** והנה בכלל זה יש כבוד השבתות ויום טוב שכל המרבה לכבדם, ודאי עושה נחת רוח ליוצרו, שכן צונו וכבדתו, וכיון שכבר התאמת לנו שכבודו מצוה, הנה מיני הכבוד רבים הם, אך הכלל הוא שכל מעשה שבו נראה חשיבות לשבת צריכים אנו לעשותו.

ועל דבר זה נאמר (ברכות י"ז): **לעולם יהא אדם ערום ביראה לדעת ולהתבונן דבר מתוך דבר, ולחדש המצאות לעשות נחת רוח ליוצרו בכל הדרכים שאפשר להראות היות מכירים גודל רוממותו עלינו,** אשר על כן כל מה שיתיחס לו יהיה נכבד עלינו כבוד גדול, וכיון שהוא ית' בטובו הגדול עם כל שפלותנו רצה בענותו לחלוק לנו כבוד ולמסור לנו דברי קדושתו, לפחות בכל כחנו נכבדם, ונראה היקר אשר להם אצלנו, **ותראה שזאת היא היראה האמיתית** שהיא יראת הרוממות שזכרנו שבה תלוי הכבוד המתקרב אל חיבוב האהבה, וכמו שאכתוב עוד בס"ד, מה שאין כן יראת העונש שאינה העיקרית ואין מעלות המדות האלה נמשכות הימנה.

"מפרי הארץ"

סיבון ס"ו

בעניין: באיזה מקום יכול להפסיק ובאיזה מקום לא יפסיק

ה: בין ויאמר לאמת ויציב וכן בין ויאמר לאמת ואמונה
האם דינו כבין הפרקים או כאמצע הפרק או חמור ממנו.
ומה הדין בין אמת לויציב?

תשובה: חמור ממנו ובין אמת לויציב י"א דדינו כאמצע
הפרק וי"א דחמור ממנו וטוב להיזהר לכתחילה.

ו: האם עונה אמן אחר גאל ישראל שלו או של הש"ץ, ומה
העצה הנכונה לצאת כל הדעות ומה העצה שאינה נכונה?

תשובה: על שלו לא עונה ועל של הש"ץ עונה ועדיף מה
שיכמור עימו בשווה ואז לא עונה לכו"ע.

ז: בין גאל ישראל לתפילת י"ח האם עונה קדיש וקדושה
וכיו"ב, האם מפסיק מפני היראה והכבוד, האם מפסיק
בשתיקה, והאם מניח תפילין וטלית ומברך?

תשובה: לא עונה ולא מפסיק אלא מפני חשש סכנה
ומניח תפילין בלא ברכה ולא מתעטף בטלית.

ח: ענה אמן קודם ברוך אתה ה' מהיכן ממשיך אח"כ?

תשובה: משירה חדשה או עכ"פ מצור ישראל.

ט: מי שלא אמר אמת ויציב מה קיים ומה לא קיים ומה
נ"מ. ואיזה פרטים צריך להזכיר באמת ויציב והאם זה
לעיכובא?

תשובה: ידי קר"ש יצא וצריך לחזור הברכה וטוב שיחזור גם
קר"ש – יצ"מ מלכות וקריעת ים סוף לעיכובה ומכת בכורות
צ"ע.

י: מי שהחליף ואמונה בויציב האם יצא י"ח ועד מתי יכול
לתקן?

תשובה: יצא ויכול לתקן כל שלא אמר השם של סוף
הברכה.

א: שאלת שלום בק"ש וברכותיה – האם מותר לשאול או
להשיב מפני היראה, מפני הכבוד, לכל אדם. וכשמותר
כמה תיבות יאמר?

תשובה: מדינא דגמ' מותר לשאול מפני היראה ולהשיב
מפני הכבוד ובין הפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב לכל
אדם - יש אומרים תיבה אחת וי"א שאילת שלום ממש
וכהיום לא מפסיקים אפילו בפסוקי דזימרא.

ב: האם מפסיק באמצע הפרק – למודים דרבנן, לברך
ברכת ברקים ורעמים, לענות אמן דברכות, של ברכות
חזרת הש"ץ, של העולה לתורה. והמפסיק לקדיש מה
עונה?

תשובה: יאמר רק תיבות מודים אנחנו לך ברכת
הברקים ורעמים מחלוקת ורק אמן דהאל הקדוש ושומע
תפילה ועל ברכות התורה עונה ברכו וגם אמן ויש
מפקפקים באמן זה ובקדיש עונה אמן יהא שמיה רבה
עד עלמיא ואמן דאחר דאמירן בעלמא.

ג: מ"ה בהנ"ל בין הפרקים?

תשובה: הכל כנ"ל חוץ מהברכה שמסיים יענה ושאר
ברכות מחלוקת.

ד: ענייני קרה"ת – כהן או ישראל הקורא ק"ש האם נכון
לקראו לעלות לתורה, ואם קראוהו האם יעלה באמצע
הפרק, ובין הפרקים, ובפסוק שמע וברוך שם, ומה יותר
טוב שיעשה מתחילה, ומ"ה אם אין מי שיקרא בתורה אלא
הוא?

תשובה: לכתחילה לא יקראוהו ובדיעבד אם יוכל לסיים
הפרק עדיף ואם לא יסיים היכן שנגמר העניין אבל לא
יעכב הציבור בשביל זה חוץ משמע וברוך שם שצריך
לגמרם ועדיף שילך קודם מבית הכנסת. - אם הס"ת
מונח על השולחן יכול להפסיק לקרא בתורה.

בנשיאות מרן הגר"א שטרן שליט"א

רח' הרב קוק 1 בני ברק 0533107467

kolmoshasofer@gmail.com

"מפרי הארץ"

"מבלית הוועד"

מהרב זייל ד' שליט"א

"ברכה בטעות אי הוי הפסק"

יום טוב שחל במוצ"ש אמרינן יקנה"ז ויש לדון אי טעה ובירך בורא מיני בשמים אי הוי הפסק ובעי לחזור ולברך בורא פה"ג או לאו הפסק אומנם לכתחילה לא תקנו לברך במוצ"ש ליום טוב כמבואר ב' טעמים בראשונים אך אי בירך שמא כיון דבעלמא בשמים שייכי בהבדלה תו לא הוי הפסק.

ספק שני ביום טוב שני של ר"ה מספק"ל לראשונים אי מברך שהחיינו על היום או לא ומספק לכתחילה מניח פרי חדש ומברך שהחיינו ופטר את היום ואת הפרי ויש לדון אי כיוון רק על הפרי אי האי ברכה חשיבא הפסק בין פה"ג לשתיה וצריך לחזור ולברך או כיון הטעות היא רק במחשבה אך עצם הברכה צריך לברכה תו לא הויא הפסק [והא נראה דפשוט דצריך לחזור ולברך שהחיינו על היום דהא מחבר מכריע דבליית ליה פרי מ"מ מברך שהחיינו על היום ומכיון שהוא חשב רק על הפירות צריך לחזור ולברך שהחיינו על היום]. ומ"מ יש להסתפק אי שהחיינו דפירות הוי הפסק בין בורא פה"ג לשתיה.

ומקור דינא דדיבור דלאו הפסק מצינו בברכות מ'. טול ברוך הוה לפתן, וגביל לתורא וכולהו משום דצורך סעודה ופרמ"ג אף ס"ל דאפילו אמר להביא כלי סעודה כיון דצורך סעודה לאו הפסק הוא ומיהא היכא דעונה אמן אחר ברכותיו המ"ב ס"י רט"ו פסק דהוי הפסק אף עניית אמן מחשבה לה לברכה ומה"ט ס"ל באימרי יושר ח"ב דלאו הפסק הוא כיון דצורך ברכה היא דהא עניית אמן מחזק ומחשיב לברכה מ"מ משנ"ב פסק דמפסיק.

ומצינו בקשת רחמים סמוך לברכה דלאו הפסק הטור ס"י קפ"ט כ' לתמוה אמאי מותר לומר הרחמן אחר הטוב והמטיב והא ברהמ"ז טעונה כוס והרחמן הפסק הוא בין ברכהמ"ז לברכת בורא פה"ג. ומת' כיוון דברכת הטוב בקשת רחמים היא מצי להוסיף ולהתפלל עוד. ויתרה מזו כותב הטור מצינו בה"ל מילה דאחר הברכה על המילה מבקש אתה צונו צורנו. ונחלקו הראשונים אי בעי למטעם מיד אחר הברכה קודם הבקשה על הרך הנימול או לא. מ"מ הטור ס"ל דלא בעי לטעום ומצי לבקש סמוך לברכה על המילה. ולא הפסק הוא. ואפי' לא בין הברכה לשתיה.

וכן באכילת סימני ר"ה המג"א ס"י תקפ"ג מביא ב' דעות אימתי אומר היה"ר דעת אכילת הסמנים אי אחר אכילה או בין הברכה לאכילה. ומביא משם המעגלי צדק דאומר היה"ר אחר הברכה קודם האכילה.

וכן מביא מהב"ח בשם התשב"ץ העושה כפרות דמברך על השחיטה ואח"כ אומר זה כפרתי ולבסוף שוחט.

ומג"א משיג דכיון דא"ז כ"כ לא מפסיק לומר היה"ר וכן בכפרות יאמר אחר השחיטה ועוד הוסיף דאפי' לצורך לכתחילה לא יפסיק. עי"ש וכל מחלוקתם רק לענין לכתחילה ומ"מ בדיעבד לאו הפסק אף דבקשה היא. מ"מ כיון שעוסק מעניין מה שצריך לאו הפסק.

וכן באכילת הסימנים כ' המטה אפרים לכו"ע אי טעה ואמר יה"ר אחר ברכה קודם אכילה לא הוי הפסק וא"צ לחזור לברך. ומאמר מרדכי מביא ראייה מדינא דמילה דאי אמר בקשה אחר הברכה קודם השתיה דלא הוי הפסק לכו"ע דיעבד. עי"ש.

ומבואר דלא הסתלק ממה שעסק. ובקשת רחמים לאו הפסק ולא מסתלק מעינינו לא חשיב הפסקה.

והשתא נחזור לענין ברכת בשמים ביקנה"ז לכא' יש להביא ראייה מדברי הש"ך ס"י י"ט וט"ז שם, דאיכא ב' דעות בראשונים בשח בין שחיטה לשחיטה. שלא מענין השחיטה אי צריך לחזור ולברך או לא, האם מה שדעתנו לשחוט מספר בהמות הוה כאמצע סעודה או לא. המחבר שם מביא ב' דעות, לדעה קמא חוזר ומברך לדעה השניה אינו חוזר ומברך. וכ' המחבר לדעה קמא שחוזר ומברך על השחיטה, מברך תחילה על כיסוי בהמה ראשונה לסיים מצות השייכות לשחיטה ראשונה ואח"כ שוחט. וכ' הש"ך והט"ז דאינו חוזר ומברך על כיסוי השני, ומ"ק אמאי מעשה השחיטה לא הוה הפסק, ומבאר כיון דבשעה ששוחט מצ' לכסות, לאו הפסק הוא והא דברכת השחיטה לאו הפסק דבשעה שמברך לא מצי לברוכי. מת' כמו דמצינו יקנה"ז דהבדלה לא הוה הפסק בין קידוש לשתיה... והט"ז הוסיף כאן דלא שח שיחת חולין. ומבואר דאף דהבדלה לא מענין הקידוש, מ"מ כיון דלא שח שיחת חולין ברכה לאו הפסק. וא"כ י"ל דה"ה ברכת בשמים ביקנה"ז לא יהא הפסק דלא שיחת חולין היא. אומנם הא פשיטא שאם יברך ברכה שלא שייכת כלל לענין כגון בורא פה"ג אחר יקנה"ז ודאי דהוא הפסק. ונר' פשוט בזה דהתם נסתלק ממה שעסק בו לזה הוה הפסק. כנלע"ד.

ונמשיך למקרה של טעה וכיון בשהחיינו ביו"ט שני של ר"ה וכיון רק על הפירות דלפ"ז הא ברכה שייכא הכא רק דעתו לאו כראוי לזה י"ל דלא הוה הפסק.

וביותר דהא בגרש"ז כ' בספרו במנחת שלמה היכא דבירך שהחיינו בז' של פסח אף דהוה ברכה לבטלה מ"מ כיון שדעתו היתה שצריך ברכה זו, ולדעתו הא ברכה מן הענין שעוסק בו לאו הפסק, ודמיה לאיכא שאמר גביל לתורא ונזכר שמכר את השור. דפשט"ל לגרש"ז דלאו הפסק כיון שהוא כראוי בירך, וא"כ ה"נ ביו"ט שני אף שבירך שהחיינו ודעתו היתה על הפירות דהטעות היתה רק בדעת וברכה הא צריך לברכה א"כ לאו הוה הפסק.

אומנם נראה לענ"ד אי ברך על פרי שהחיינו ונזכר שכבר אכל הפרי דלא צריך לברך עליו שהחיינו דבזה חלוק שהחיינו בז' של פסח דבז' של פסח זמן של שהחיינו וכל מה שלא מברך כיון שכבר בירך א"כ לפי דעתו מברך כראוי ברכה שצריך לברכה ומן הענין שעוסק בו ולזה לא הוי הפסק ומשא"כ ברכת שהחיינו על הפרי אין צריך לברכה כלל לזה הוי הפסק וצריך לחזור על הפרי ואף לסברת הט"ז דגבי ברכת שחיטה לאו הפסק דלא שח שיחת חולין היינו דווקא התם דמ"מ תורת ברכה עלה משא"כ הכא ברכה לבטלה היא ולא זמן ברכה לכאורה הוי הפסק ומברך על הפרי כנלע"ד ובבשמים ביקנה"ז עדיף טפי דברכה שייכי דהבדלה היא.